

# DE REFORMATIE

## WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Drs R. H. Bremmer, Zwolle; Ds J. van Bruggen, Assen; Drs D. J. Buwalda, Kampen; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds L. Doekes, Hilversum; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; P. Groen, Rotterdam; Prof. B. Holwerda, Kampen; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Apeldoorn; Ds H. Knoop, Rotterdam; Ds J. Meester, Haarlemmermeer; Mr J. Meulink, Enschede; Drs H. M. Mulder, Kampen; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds H. J. Schilder, Utrecht; Ds J. Smelik, Groningen; Dr H. Smilde, Groningen; Ds J. P. v. d. Stoel, Batavia; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visée, Kampen; Ds C. Vonk, Schiedam; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 14, Kampen  
Adm.-adres: Oosterbaan & Le Colntre N.V. — Goes

Postrekening Nummer 400040 ten name van  
BUREAU „DE REFORMATIE“ — GOES  
Telefoon 2424

Abonnement: f4.— per half jaar bij vooruitbetaling  
Voor het Buitenland en Ned. Indië f10.— per jaar  
Advertentie: 10 cent per mm. Losse nummers 20 cent

INHOUD: Hoofdartikel: Rondom de Staten-berijming van 1773. 2. — Uit de Schrift: Denzelfden Geest hebben (2 Cor. 4:13). Kerkelijk leven: Een stem uit de studentenwereld. — De Haagsche parade. 3. — Van crisis tot crisis..... 4. — Professoren ter Synode. — Polemos. — Het

kindje. — Op en om 't kerkplein: Oude plunje en toch: new look. — Pol. en Soc. leven: Uit den schat van het verleden. 5. — Pop. Wetensch. Schetsen: Looft Hem, nu die erfenis naar Zijn Woord bevestigd is. 2. slot. — Groninger Brieven. — Perschoouw. — Kerknieuws.

de nieuwe berijming en het vasthouden aan Datheen voortkwam uit een soort intuïtie, die waarschuwde voor den geest van de nieuwe (verlichte) berijming, is niet onmogelijk te achten.

Doch — het was er de tijd niet naar om bezwaard te zijn. Leefde men niet in een verlichte eeuw? Was Willem V niet een Josia, een Zerubbabel, die zijn volk een reformatie van den eredienst schonk? Vol vreugde trokken de psalmkiesers naar hun woonsteden terug. Een van hen, niet de onvermaardste, ds Ahasverus van den Berg te Arnhem, hield een rede over Psalm 92:2, die hij aldus beëindigde:

Zingt, vrome zangers, zingt! de Hemel gaat u voor  
En wacht u zingend in zyn Choor;  
Daar zult gy Jezus zien, met al zyn lievelingen,  
En nimmer oude Psalmen zingen.

En ds H. J. Folmer, de geëministeerde voor Drenthe, vergastte zijn gemeente Dwingelo o.a. op de volgende dichtregelen (zie „Meister Albert en zijn zoon“ door ds J. Kok, blz. 12, 13):

Dathenus werd geëerd als d'oudste en waardste zoon.  
Thans is, voor Neerlands kerk, een blijde dag verschenen.  
Een dag, waarop zij God, met juister maat en klank,  
Eerbiedig prijst. Triumf! vooroordeel is verdwenen.

Triumf! zegt ds Folmer. Maar was het een triumf voor de kerk met een staatscreatuur opgescheept te worden? De berijming van 1773 is eigenlijk nooit wettig ingevoerd. Het gebruik van deze berijming berust op gewoonte. En eigenlijk... op een nederlaag van de kerk, waar ze zelf schuldig aan was. Met verachting zag men neer op de dwazen, die bezwaren hadden en de lompe regels van Datheen nog durfden zingen. En als de predikanten het niet konden bolwerken, greep de overheid wel in.

Sneek.

C. v. d. WAAL.

## Rondom de Staten-berijming van 1773 (II)

HOOFDARTIKEL

Is de berijming van 1773 geheel en al een staatscreatuur?

Het antwoord hierop moet bevestigend luiden.

De plaats waar de Commissie samenkwam was symbolisch. Men zetelde in het Mauritshuis in de residentie, die nog niet door Willem V verlaten was. Een der psalmkiesers en psalmbeschavers, Jozua van Iperen<sup>1)</sup>, de afgevaardigde van Zeeland, heeft een en ander nauwkeurig beschreven in zijn boek: „Kerkelyke historie van het Psalm-Gezang der Christenen van de dagen der apostelen af tot op onzen tegenwoordigen tyd toe; en inzonderheid van onze verbeterde nederduitsche Psalmberyminge uit echte gedenkstukken samengebracht“, Amsterdam, deel I, 1777; deel II, 1778. Van Iperen schrijft nauwkeurig op, hoe na aankomst de Commissie gedagvaard werd, zoo en zoo laat op het Mauritshuis aanwezig te zijn. Maar hij voelt daar niets vernederends in, maar ziet alles als een groote eer, knechtje der Staten te mogen zijn. Hij beschrijft alles als even schoof en statelijk.

Heel naïef meldt van Iperen, dat de dagwedde der predikanten zes gulden was. De friesche leeraar uit Harlingen, wien vier waren toegezegd, kreeg er toch zes. Een meevaller! Overijssel gaf zeven en Groningen negen gulden. De Heeren Staatsgemachtigden kregen elk 1500 gulden; de beide amanuenses elk f750. De boden van het Mauritshuis 100 gulden, weduwe Bultjens, de conclerge, 50. „Uit welk verhaal men omtrent zal kunnen opmaken, wat de Verbeterringe der Rijpsalmen aan het Land gekost heeft“ (!)

Denzelfden dag, dat de afscheidsredevoeringen gehouden werden en de predikanten geprezen werden door de Staatsgemachtigden voor hun „ongemeene bedrevenheid in Taal- en Dichtkunde, zonderlingen yver en naarstigheid, in de voortzettinge van hun werk; onderlinge eensgezindheid en vriendelijke bescheidenheid“, besloten de Algemeene Staten de psalmen te doen drukken en beraadslaagden ze over de invoering. Er werd haast achter gezet. Hadden de predikanten, midden onder hun werk ook reeds niet een aansporing ontvangen, op te schieten? De werkzaamheden der Commissie hadden zich uitgestrekt van 12 Jan. tot 19 Juli 1773. Aan het einde van datzelfde jaar kwamen er reeds verschillende uitgaven van berijmde psalmen van de pers.

En de kerken? De Commissie-van-zeven had zichzelf als een soort synodus contracta der Unie beschouwd; kregen de kerken nu gelegenheid de genomen besluiten te ratificeren? Het was toch mogelijk,

dat hier en daar tegen keuze of uitdrukkingen bezwaren zouden rijzen?

Geen sprake van — de kerken kregen de mededeeling, dat het verslag der handelingen van de psalmcommissie bij één der Commissarissen berustte, en dat dit in handen der deputaten van Zuid-Holland gegeven zou worden, om bij de andere papieren der kerk gevoegd te worden, indien de psalmen in druk waren uitgegeven. (!) Voorts hield de andere Commissaris op een provinciale synode te Breda, waar correspondenten van andere provinciale synodes aanwezig waren, een toespraak aangaande wat er plaats had op het Huis van Prins Maurits. Behalve de deputaten van Noord-Holland, vernamen allen dit met blijdschap en spraken hun verlangen uit naar een spoedige invoering. Ze kregen voorts nog de mededeeling, dat de Staten geen nadere resolutie over deze zaken zouden nemen. Hunne Edele Groot Mogenden lieten de verdere beramingen over de invoering aan de magistraten der steden en gerechten ten platten lande over.

Verhoudingsgewijs was het verzet tegen de invoering van de nieuwe berijming zeer gering. Omdat de invoering der nieuwe berijming vaak gepaard ging met de invoering van een nieuwe wijze van zingen, moet velerlei rumoer, zooals b.v. te Maassluis en Vlaardingen, aan het laatstgenoemde geweten worden. Dat echter de afkeer van sommigen, in Zeeland b.v., van

## Denzelfden Geest hebben

Dewijl wij nu denzelfden Geest des geloofs hebben..... 2 Cor. 4:13.

Als Paulus uitspreekt, dat hij, en zijn geloovige lezers in Corinthe, denzelfden Geest des geloofs hebben, dan spitst met name sinds de Reformatie, de kerk de ooren. Want zij heeft — terecht, meenen we — uit dit woord afgeleid, dat het de H. Geest is, die het geloof in ons werkt, telkens weer.

Is het zeker, dat de kerk hierin goed zag?

Het wordt wel betwist: want de vertaling is onzeker. De Statenvertaling heeft: dewijl wij nu denzelfden geest des geloofs hebben, gelijk er geschreven is: Ik heb geloofd, daarom heb ik gesproken, zoo gelooven wij ook, daarom spreken wij ook. Hier staat „geest“, maar de Kantteekening vult aan: „Dat is, hetzelfde geloof door denzelfden Geest“. Andere bijbelvertalingen (b.v. de luthersche van Amsterdam 1702) schrijven: Geest.

Men proeft reeds de kwestie: is „geest“ dan wel „Geest“ bedoeld? Onderscheidenen kiezen voor „geest“, en bedoelen dan meestal zoo iets als: karakter, „esprit“: Paulus zou dan willen zeggen: wij zijn „in het bezit van geloof van hetzelfde karakter“ (Grosheide); en „geest“ zou dan hetzelfde willen zeggen als b.v. in de uitdrukkingen: „de geest van een boek“, „de geest van een vereniging“.

Wij voor ons betwijfelen, of zulk (vrij miserabel) spraakgebruik binnen de grenzen van den bijbelschen accommodatiëwil valt; en bedenken we, dat ook volgens Grosheide zelf het woord „hebben“ met nadruk vooropstaat, en zeggen wil: wij apostelen hebben denzelfden geest of Geest in bezit, dan worden we versterkt in ons vermoeden, dat hier de H. Geest bedoeld is: zegt men van den „geest“ van een boek, een „vereniging“, met klem: ik heb hem in bezit? „Geest des geloofs“ zou dan de aan allen eigen H. Geest zijn, die het geloof werkt, geeft; en dan ware dus de leer, dat de H. Geest het geloof werkt, óók op die uitspraak gegrond. Trouwens, terecht zegt Grosheide, dat ook al zou deze plaats geen directe bevestiging geven van de leer, dat de H. Geest het geloof geeft, er nog andere plaatsen zijn, die haar ondubbelzinnig vastleggen; hij noemt: Rom. 5:5; 8:2—27; 15:13 etc. Dezelfde GEEST aldus.

Maar wij kunnen den klemtoon ook anders leggen: DENZELFDEN Geest hebben we.

Is dat wel waar?

Roomschen hebben gesmaald: o neen. Wij roomschen zijn zoo heerlijk één, want bij ons is de ééne KERK het één en het al. Zij zegt ons hoe 't is en hoe het moet, en zoo krijgen wij den z e l f d e n „geest“ (kleine g)

<sup>1)</sup> Jozua van Iperen werd geboren te Middelburg in 1726. In 1748 promoveerde hij in Leiden in de theologie. Werd predikant te Lillo in Zeeland, in 1765 te Veere. Werd in 1752 tot doctor honoris causa benoemd door de groninger hoogeschool, waar hij ook gestudeerd had. Bevoogd zich veel op literair en historisch gebied. Vertrok om financieele, politieke en andere redenen naar Indië, werd beroepen te Batavia in 1778, doch stierf er reeds in 1780. In zijn leven met veel teleurstellingen was hij meer gewaardeerd als geleerde historicus en literator, dan als predikant.